

Brabants Bodem 2020 - 2025

Voor een vernieuwend perspectief

**BRABANTS
BODEM**

PROJECT IN
VAN
GOGH
NATIONAAL
PARK

Partners Brabants Bodem

Provincie Noord-Brabant
Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie
Brabantse Milieufederatie
Waterschap de Dommel
Brabants Landschap
Van Gogh Nationaal Park

Brabants Bodem dankt alle agrarisch ondernemers en samenwerkingspartners voor de waardevolle samenwerking

Brabants Bodem is een van de vijf focusprogramma's van Van Gogh Nationaal Park. De focusprogramma's moeten leiden tot een aantrekkelijk, waardevol en toekomstbestendig landschap.

Brabants Bodem 2020 - 2025

Voor een vernieuwend perspectief

Brabants Bodem maakt zich sterk voor een goede beloning van duurzaam boeren. Sinds 2020 zetten wij ons in om samen met partners uit de praktijk te werken aan doelsturing in de melkveehouderij. We ondersteunen ondernemers die inzetten op de ontwikkeling van plantaardige teelten, we onderzoeken nieuwe vormen van grondgebruik en we stimuleren ondernemers om op nieuwe manieren samen te werken.

De kracht van Brabants Bodem is dat wij het samen doen met agrarische ondernemers. Met deze praktische insteek van het programma kiezen wij voor projecten die durven te experimenteren in de praktijk en daarnaast toegankelijk zijn voor een grote groep ondernemers. Met het Van Gogh Nationaal Park als kraamkamer werken wij projecten op naar een Brabants schaalniveau. Toegankelijk voor een grote groep ondernemers die zich dagelijks inzetten voor een toekomstbestendige en duurzame land- en tuinbouw.

Brabants Bodem: naar een betere beloning van groener boeren!

Brabants Bodem vanaf 2026

Met het afsluiten van 5 jaar Brabants Bodem is het tijd voor een nieuw programma. We blijven werken aan doelsturing en we realiseren projecten op drie deelgebieden.

Boerenbedrijf

We werken aan het bestendiger maken van de bedrijfsvoering van boeren. Projecten dragen bij aan het ontwikkelen van een robuustere bedrijfsvoering die bestand is tegen toenemende onzekerheden rond klimaatveranderingen, maar ook een bedrijfsvoering met nieuwe economische perspectieven voor opvolgers.

Boeren met de natuur

We werken aan een betere beloning van groener boeren. Met de doorontwikkeling van doelsturing en het faciliteren van ecosysteemdiensten op bedrijfs- en gebiedsniveau dragen projecten bij aan de ecologische opgaven. Zo helpen we ondernemers bij de realisatie van de opgaven op het gebied van water, bodem, mineralen en luchtkwaliteit, landschap en biodiversiteit.

Boerenkracht

De verankering van de boeren in hun sociale en maatschappelijke context. Projecten werken aan de versterking van de rol van de boer in de samenleving. We onderzoeken nieuwe vormen van samenwerking tussen ondernemers in een gebied. We stimuleren initiatieven die een bijdrage leveren aan opgaven rond voedselvoorziening, zorg, recreatie & welzijn.

Projecten Brabants Bodem 2020-2025

Van 2020 tot 2025 heeft Brabants Bodem ruim 25 projecten uitgevoerd of een bijdrage aan geleverd. Hierbij een greep uit de successen.

Brabantse Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij

In het praktijkproject Brabantse Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij (BBM) zijn de prestaties van bijna 500 melkveehouders voor verduurzaming en een gezond en biodivers landschap gekoppeld aan een stimuleringsbijdrage. Bijna 30% van alle melkveehouders in Brabant doet mee aan de BBM. Voor de objectivering van de prestaties wordt gebruikgemaakt van 13 kritische prestatie-indicatoren (KPI's). In 2025 scoorden 500 deelnemers gemiddeld 1.217 punten, dit is ongeveer 50% van het maximum aantal te behalen punten (uit max. 2.500). De beloning was gemiddeld €1.985 (uit max. €5.000). Op 2 juli 2025 is tijdens het symposium aan 4 melkveehouders de KoningBoer Award uitgereikt. Aan 2 melkveehouders met de hoogste score en de andere 2 hadden de meeste vooruitgang geboekt. Een score van 1000 punten op de BBM in combinatie met een veebezetting van maximaal 2 GVE per hectare is ook gebruikt om melkveebedrijven een vrijstelling te geven voor de aanpassing van hun stallen.

Leergemeenschap

Om de melkveehouders te ondersteunen bij het verbeteren van hun prestaties op de 13 KPI's is een leergemeenschap geformeerd waarin verschillende KPI's worden verdiept. ZLTO en BoerenNatuur Brabant zijn de trekkers.

Ecosysteemdiensten

Een belangrijke opgave voor Brabants Bodem is de ontwikkeling van een robuust palet aan verdienmodellen dat een economisch, maatschappelijk en sociaal perspectief biedt aan (melkvee)bedrijven die het karakteristieke Van Gogh Nationaal Park landschap vormgeven. Eindresultaat is een 'gereed-schapskist' waarin alle bestaande opties voor ecosysteemdiensten zijn opgenomen. Een ondernemer kan deze opties inzetten om een financiële plus te krijgen als zijn bedrijfsvoering bijdraagt aan het landschap, natuur. Voor nieuwe ecosysteemdiensten heeft PON-Telos een verkenning uitgevoerd.

Agroforestry

Dit project is een leerschool voor boeren en andere betrokken partijen. Concreet resultaat voor Brabants Bodem is de aanleg van ca. 35 ha agroforestry bij 23 ondernemers binnen en buiten Van Gogh Nationaal Park, met een grote diversiteit aan aanplant: kleinfruit, noten, 1000m voederhaag, wilgen, tamme kastanjes, hoog- en laagstamfruitbomen, bomen en struiken.

Duurzame voedselteelten

Intensieve teelten zoals boomteelt en vollegrondsgroenteteelt vormen een economisch sterke groep sectoren in Van Gogh Nationaal Park en bepalen in veel gebieden mede het landschap. In dit deelproject staat verduurzaming van deze sectoren centraal. Telers onderscheiden zich daardoor niet alleen met hun producten, maar ook met hun productiewijze.

Voedselbossen

De aanleg van voedselbossen draagt bij aan de doelen van Brabants Bodem doordat er zowel ecologische als economische meerwaarde ontstaat. Bomen en struiken zijn goed voor bodem, biodiversiteit en verbreden het verdienmodel van boeren. Binnen Brabants Bodem werkten we aan een project waar bij 6 ondernemers in het Van Gogh Nationaal Park samen tenminste 8 ha voedselbos werd aangelegd.

Duurzame gronduitgifte

In het deelproject Duurzame Gronduitgifte werken we aan de samenwerking tussen gemeenten, waterschappen en terreinbeherende organisaties (TBO's) in het verpachten van gronden, zodat ze duurzaam beheerd worden én dat pachters die daaraan bijdragen dit tegen gunstige condities kunnen doen. Dit project liep gedurende de hele looptijd van Brabants Bodem (2020-2025).

Landschapslabel

Een eigen consumentenlabel voor zuivel, groenten en vlees die duurzaam geproduceerd zijn in het Van Gogh Nationaal Park. Dat is het uitgangspunt voor het Van Gogh landschapslabel dat binnen Brabants Bodem is ontwikkeld samen met Brabants Streekgoed. Brabants Bodem staat voor een sterkere

Wilt u financier worden van Brabants Bodem, heeft u een goed idee voor een nieuw project of wilt u op een andere manier een bijdrage leveren? We nodigen u van harte uit om contact met ons op te nemen!

verbinding tussen boer en burger. Dit deelproject is daar bij uitstek geschikt voor: producten rechtstreeks van de boerderij en uit de eigen regio: ‘Eet je omgeving mooi!’.

Duurzame landbouw op landgoederen

Landgoed de Groene Kamer en Vereniging Landelijk Brabant (BPG) hebben in opdracht van Brabants Bodem gezocht naar duurzame verdienmodellen voor landgoederen. De maatschappelijke positie van landgoederen maakt dat zij vaak mogelijkheden hebben voor het maken van bijzondere producten en een speciale beleving voor bezoekers. De opgedane kennis is gepresenteerd tijdens een Brabanttafel voor landgoedeigenaren en samengevat in een inspiratiegids.

Monitoring biodiversiteit

Een van de doelen is de verbetering van de biodiversiteit. Bij het BBM-project was de vraag: zorgt een hogere score op de KPI's voor meer biodiversiteit? In 2022 en 2024 heeft een samenwerkingsverband bestaande uit HAS Green Academy, Earthwatch en Adviesbureau MaasArend op 30 melkveebedrijven onderzoek gedaan naar de relatie tussen de score op de KPI's van de BBM en de biodiversiteit op het bedrijf. De biodiversiteit is bepaald aan de hand van vogels, dagvlinders en regenwormen. Ondanks de beperkte middelen en de daardoor aangepaste monitoringsschema's zijn er in het onderzoek in 2024 duidelijk meer significante correlaties tussen de groene KPI-scores en vlinders gevonden en tussen de groene KPI-scores en vogels, alhoewel het beeld hier wat diffuser is. De komende 3 jaren (ingående 2026) zal de monitoring worden geïntensiveerd.

Project bijenlandschap

Brabants Bodem heeft financieel bijgedragen aan het project 'Bijenlandschap in het Van Gogh Nationaal Park'. Hiermee krijgen agrariërs gratis zaaizaad om bufferstroken langs waterlopen in te zaaien met bloemen t.b.v. wilde bijen. Mede door bijdragen van anderen kan er in 2026 ruim 400 km aan bufferstroken worden ingezaaid. Dit draagt bij aan biodiversiteit en de bestuiving van gewassen.

Panorama Brabant 2050

In het kader van de Landschapstriënnale 2021 is vanuit Brabants Bodem een interactieve website ontwikkeld: Panorama Brabant 2025. 5000 Brabanders hebben hun mening gegeven over hoe de landbouw in Brabant er uit zou moeten zien in 2050.

Fietsroutes

In 2022 is een fietsroute op Brabants Bodem gelanceerd (ca. 25 fietsers via Brabant Magazine i.h.k.v. Dutch Food Week 2022) met 5 agrarische bedrijven die bezocht konden worden. Lancering van twee nieuwe fietsroutes in voorjaar 2026 op Brabants Bodem.

Samenwerking met Urgenda: 1001ha kruidenrijk grasland en groenbemester

Brabants Bodem heeft een bijdrage verstrekt aan Urgenda voor 2 projecten rondom kruidenrijk grasland en groenbemesters. In 2020 is 1.221 ha aan kruidenrijk grasland door zo'n 385 boeren gezaaid in Brabant.

Medio 2025 hebben 161 boeren in totaal 301 ha kruidenrijk grasland (opnieuw) gezaaid, waarvan 86 ha biologisch. Medio 2025 is 190 ha groenbemester ingezaaid.

Samenwerking met Stichting Wij.land

Wij.land heeft met co-financiering vanuit Brabants Bodem het project 'Kosten en baten van transitie in de melkveehouderij' opgezet. Ze verzamelen data uit de boekhoudingen van boeren die al stappen zetten richting een economisch én ecologisch duurzaam bedrijfsmodel. Hiermee onderzoeken ze welke financiële kansen en uitdagingen zij tegenkomen tijdens de transitie. De resultaten helpen melkveehouders om weloverwogen keuzes te maken voor hun eigen situatie. Daarnaast bieden ze beleidsmakers inzichten uit de praktijk, zodat zij regels en instrumenten kunnen ontwikkelen die beter aansluiten op de behoeften van boeren. In 2024 deden 88 melkveehouders aan het onderzoek mee, waarvan 15 BBM-deelnemers.

Brabants Bodem in cijfers

500 ontvangers
nieuwsbrief

3 fietsroutes
op Brabants
Bodem

Meer dan
25 projecten

Elementen door
BoerenNatuur Brabant
ingetekend voor groene kpi's

Met meer dan 50
partijen aan de slag
gegaan

35ha aanplant
agroforestry

8ha voedselbos
bij 6 ondernemers

1 Kringloopwijzer

1 Landschapslabel

1 animatie BBM

1 leergemeenschap

1 animatie
Brabants Bodem

301ha
kruidenrijk
grasland

190ha groen-
bemester en
klaveronderzaai

Dubbelsymposium
Brabants Bodem en
Brabant Behaagt

4 melkveebedrijven
ontvingen
de KoningBoer
Award

5000 mensen geven reactie
op de toekomst van de land-
bouw via Panorama Brabant

